

Posudek vedoucí bakalářské práce

Zelená, Martina. 2023. *Habitus modelky: Etnografie modelingové agentury*. Praha, FHS UK.

Bakalářská práce Martiny Zelené sleduje jak společensky, tak společenskovedně významné téma institucionalizace norem ženské krásy. Na základě etnografického výzkumu, který provedla v rámci jedné české modelingové agentury nahlíží toto téma prismatem procesu formování habitu modelky. Teoreticky je práce zakotvená především v Bourdieuho teorii jednání, kterou doplňuje Foucaultovým pojetím disciplinární moci. Teoretický rámec dále konkretizují především koncepty erotického (Hakim) a tělesného (Wacquant) kapitálu. Autorka, která je současně insiderkou v rámci modelingového pole, tak prostřednictvím citlivého popisu a interpretace praxe stávání se modelkou, která probíhá na rozhraní mezi modelingovou agenturou a samotnou modelkou dává nahlédnout do střev institucionalizace dominantního diskurzu ženské krásy, min. v euro-americkém regionu.

Práce je klasicky členěna na úvod, teoretickou, metodologickou, empirickou část a závěr. V úvodu přitom autorka výzkum situuje, jak v rámci empirického kontextu, kde se jí daří vyargumentovat i jeho společenskou závažnost, tak do odborného rámce. Načrtává zde i vlastní pozicionalitu ve vztahu k tématu, resp. terénu a formuluje cíle výzkumu i jeho teoreticko-metodologická východiska. Ta jsou pak poměrně umně představena v následujících kapitolách do většího detailu. Zde autorka diskutuje jak Bourdieuho teorii jednání, tak Foucaultovo pojetí moci, resp. vztah mezi diskurzem a (sebe)disciplinací. Stejně jako u následujících teoretických konceptů tělesného, erotického kapitálu a orientalismu, i u zvolených teorií přesvědčivě argumentuje jejich vhodnost vzhledem k výzkumné otázce. V metodologii popisuje průběh výzkumu a obhájí použité metody tvorby dat (dva měsíce trvající etnografie, online etnografie a polo-strukturované rozhovory) a analýzy, charakterizuje jak vzorek, tak etické principy, kterými se ve výzkumu řídila. Zejména zde ale explicitně definuje výzkumné (pod)otázky po povaze habitu modelky, norem, strukturujících modelingové pole a individuálních způsobů jejich osvojování; reflektuje limity své pozice v terénu a důsledně představuje terén výzkumu. V empirické části, která se skládá ze třech kapitol se věnuje definování diskurzů správného těla ustavovaném v rámci sociálního pole modelingu a mechanismům jeho upevnování, i prostřednictvím habitualizace postulovaných norem, a to v rovině „vzhledu“ a „schopností“, které si aktérky prostřednictvím kontaktu s agenturou osvojují, aby dosáhly uznání, resp. statusu profesionálních modelek. V závěru pak autorka srozumitelně odpovídá na výzkumné (pod)otázky.

Práci považuji za velmi zdařilou, zejména oceňuji kontextualizaci tématu do jeho společenského kontextu, schopnost reflexe vlastní pozicionality, důslednost a vynalézavost anonymizace, i transparentci, se kterou je popsán průběh výzkumu. Autorka v textu předvedla velmi solidní porozumění mobilizovaných teorií i etnografickou citlivost při tvorbě dat, jejichž úryvky jsou vhodně vybrané. Cením zde zejména práci s terénními poznámkami, které reprezentují většinu citovaných úryvků dat, přestože Martina provedla i množství jak neformálních, tak polostrukturovaných rozhovorů. Práce kombinuje popisný s analytickým charakterem, kdy autorka v empirické části provazuje data s vyloženými teoriemi. Přesto v textu nacházím pár spíše marginálních pochybení.

1. Teorie by mohla být strukturována přehledněji, např. nejprve úvod do antropologie těla a následně představení a provázání zvolených teorií a teoretických konceptů. Současně by bylo vhodné diskutovat odlišnosti v paradigmatických východiscích diskutovaných autorů a vymezit tak důsledněji, v čem je odlišné pojetí (např. tělesnosti, nebo obecně sociální reality) u Bourdieuho a Foucaulta. Teorie Katherine Hakim by si zasloužila kritičtější uchopení (autorka pracuje s množstvím normativní terminologie) ve smyslu diskutování jejich limit.

2. Ač v první empirické kapitole nacházíme analytické pasáže, odkazující na teoretickou literaturu, v těch následujících by mohly být vzpomínané teorie využity důsledněji a argumenty příp. interpretovány i jejich prostřednictvím.
3. Vzorek není charakterizován (velikost, socio-demografické atributy).
4. Přestože je text velmi čtivý a plynulý, nalézají se v něm pasáže, které nenavazují na předchozí text, např. nevhodné a nedůsledně nazdrojované zobecnění ve 4. odstavci na str. 11.
5. Přestože oceňuji poznámkový aparát, který poskytuje množství dovysvětlení zákoutí modelingového průmyslu, jeho formát není důsledně sjednocený.
6. Odkazy na literaturu v textu nejsou místy formálně správně, co se týká např. výčtu autorů u skupinových publikací, či sekundární literatury (např. str. 8).
7. Čtenářsky bych ocenila, kdyby nová kapitola začínala vždy na samostatné stránce.

V rámci obhajoby nabízím studentce:

- Interpretovat povahu zkoumaného diskurzu ve vztahu k odchylkám od normy, resp. jeho vnitřní variabilitě, příp. ji kontextualizovat v rámci širšího společenského diskurzu správného vzhledu.
- Diskutovat limity konceptu Katherine Hakim.
- Diskutovat diskurz, který v závěru vymezují aktérské pojmy jako je „přirozenost“, „nedostatky“, nebo působit „mile“, či „temperamentně“ pomocí v práci vzpomínané literatury (Foucault), příp. i takové, která se kriticky věnuje problematice genderu.
- Interpretovat důsledněji závěry druhé empirické kapitoly prostřednictvím Foucaultovy teorie.

I přes výše zmíněné limity textu považuji bakalářskou práci Martiny zelené za zdařilou. Z formálního i obsahového hlediska vyhovuje požadavkům na kvalifikační práci tohoto typu. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně, příp. velmi dobře, v závislosti na jejím průběhu.

V Hradci Králové 8.9.2023

Mgr. Alžběta Wolfová, Ph.D.